

Björgun ehf
Sævarhöfða 33
110 Reykjavík

ÍÐNAÐARRÁÐUNEYTIÐ

Arnarhvali 150 Reykjavík
sími: 545 8500 bréfasími: 562 1289
postur@idn.stjr.is
idnadarraduneyti.is

Reykjavík 5. september 2008
Tilv.: IDN08080030/23.120

Vísað er til erinda Björgunar ehf., dags. 18. og 31. ágúst 2008, um tímabundna framlengingu bráðabirgðaleyfis félagsins til töku malar og sands af sjávarbotni utan netlaga í Kollafirði, Hvalfirði og umhverfis Syðra Hraun í Faxaflóa, sem iðnaðarráðuneytið gaf út með bréfi, dags. 13. nóvember 2006.

Efnistaka Björgunar ehf. úr sjó í nágrenni Reykjavíkur hefur staðið yfir frá fyrri hluta 7. áratugar síðustu aldar. Í kjölfar setningar og á grundvelli laga nr. 73/1990, um eignarrétt íslenska ríkisins að auðlindum hafsbotnsins, gaf iðnaðarráðuneytið hinn 28. ágúst 1990 út leyfi til efnistöku af sjávarbotni utan netlaga í Kollafirði, Hvalfirði og umhverfis Syðra Hraun í Faxaflóa til 30 ára. Með lögum nr. 101/2000, sem tóku gildi 6. júní 2000, var lögnum breytt. Í breytingarlögnum var m.a. kveðið á um að þeir aðilar sem þegar höfðu fengið leyfi á grundvelli laganna skyldu halda þeim í 5 ár frá gildistöku breytingarlaganna. Með bréfi, dags. 23. nóvember 2005, var Skipulagsstofnun tilkynnt um fyrirhugaða efnistöku Björgunar ehf. á allt að 6 milljónum rúmmetra í Kollafirði á tímabilinu 2006 til 2016 og óskað ákvörðunar stofnunarinnar um matsskyldu framkvæmdarinnar, samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum, nr. 106/2000. Skipulagsstofnun komst að þeirri niðurstöðu þann 20. mars 2006 að framkvæmdin skyldi háð mati á umhverfisáhrifum. Kærði Björgun ehf. þá niðurstöðu til umhverfisráðherra sem staðfesti niðurstöðu Skipulagsstofnunar með úrskurði, dags. 15. nóvember 2006. Í framhaldi af úrskurði umhverfisráðherra krafðist Björgun ehf. þess fyrir dómi að úrskurður umhverfisráðherra yrði felldur úr gildi en héraðsdómur Reykjavíkur sýknaði íslenska ríkið af kröfum félagsins. Var sá dómur staðfestur með dómi Hæstaréttar í máli nr. 182/2007.

Með bréfi, dags. 13. febrúar 2006, veitti iðnaðarráðuneytið Björgun ehf. takmarkaða heimild til hagnýtingar jarðefna á umræddum svæðum. Heimildin var bundin við þær námur sem þegar voru í notkun og gildi til 6. júní 2006. Þá var kveðið á um að þau skilyrði eldra leyfis Björgunar ehf., sem féll úr gildi 6. júní sl., skyldu gilda um starfsemina á gildistíma heimildarinnar. Með bréfi, dags. 13. nóvember 2006, framlengdi iðnaðarráðuneytið heimild Björgunar til efnistöku til 1. september 2008. Takmarkaðist heimildin við þær námur sem þegar voru í notkun að undanskildum skilgreindum námusvæðum við Kjalarnes, Þerney, Geldinganes, Gufunes og Laugarnes. Þá var framlengingin háð því skilyrði að Björgun ehf. hefðist þegar handa um að láta fara fram mat á umhverfisáhrifum vegna fyrirhugaðrar efnistöku félagsins, ekki aðeins í Kollafirði, heldur jafnframt í Hvalfirði og umhverfis Syðra Hraun í Faxaflóa. Í samræmi við þetta hefur Björgun ehf. unnið mat á umhverfisáhrifum vegna fyrirhugaðrar efnistöku félagsins á umræddum svæðum á næstu árum. Fyrir liggur frummatsskýrsla vegna efnistöku á allt að 11,7 milljónum rúmmetra í Kollafirði og endanlegar matsáætlanir vegna

efnistöku allt að 10 milljónum rúmmetra í Hvalfirði og efnistöku allt að 25 milljónum rúmmetra í sunnanverðum Faxaflóa. Á næstu mánuðum mun því liggja fyrir álit Skipulagsstofnunar um framtíðarefnistöku á þessum svæðum. Í matsferlinu hefur verið aflað ýmissa upplýsinga um lífríki og hugsanleg áhrif fyrirhugaðrar efnistöku á lífríki og strandrof.

Í 3. gr. laga nr. 73/1990 segir að óheimilt sé að taka eða nýta efni af hafsbotni eða úr honum nema að fengnu skriflegu leyfi iðnaðarráðherra. Í 4. gr. sömu laga segir að leyfi til hagnýtingar efna á, í eða undir hafsbotni skuli bundið við ákveðið svæði og gilda til ákveðins tíma sem ekki má vera lengri en 30 ár. Í leyfisbréfi skal m.a. ætíð greina hverjar ráðstafanir leyfishafi skuli gera til að forðast mengun og spillingu á lífríki láðs og lagar. Þá segir ennfreður að við veitingu leyfa samkvæmt lögnum skuli gætt ákvæða laga um mat á umhverfisáhrifum. Í lögum nr. 106/2000, um mat á umhverfisáhrifum, er kveðið á um að efnistaka úr hafsbotni þar sem áætluð efnistaka raskar 50.000 fermetra svæði eða stærra eða er 150.000 rúmmetrar eða meiri séu ávallt háðar mati á umhverfisáhrifum. Þá er í lögnum kveðið á um að metið skuli í hverju tilviki hvort efnistaka á landi eða úr hafsbotni þar sem áætluð efnistaka raskar 25.000 fermetra svæði eða stærra eða er 50.000 rúmmetra eða meiri skuli háð mati á umhverfisáhrifum og á það einnig við ef um er að ræða efnistöku þar sem fleiri en einn efnistökustaður vegna sömu framkvæmdar og á sama svæði ná samanlagt yfir 25.000 fermetra.

Í erindi Björgunar eru raktir þeir hagsmunir sem eru í húfi ef efnistaka fyrirtækisins stöðvast. Frá því að félagið tók til starfa hefur það verið mikilvægur birgir malar og sands til framkvæmda í Reykjavík og nálægum sveitarfélögum, auk þess sem fyrirtækið á grundvelli leyfa sinna hefur séð Sementsverksmiðjunni fyrir skeljasandi til framleiðslu sements. Grundvöllur allrar starfsemi Björgunar ehf. brestur ef fyrirtækið getur ekki aflað hráefnis til starfsemi sinnar en hjá félaginu starfa 50 manns. Auk áhrifa stöðvunar efnisvinnslu Björgunar á félagið sjálft hefði stöðvunin áhrif á afkomu fjölda annarra fyrirtækja en steypustöðin BM Vallá, sem hefur um 60% markaðshlutdeild, kaupir meginhluta fyllingarefna af Björgun ehf. Aðrar steypustöðvar eru ekki eins háðar Björgun ehf. um öflun hráefnis en ekki er sjáanlegt að efni til framleiðslunnar verði að öllu leyti aflað annars staðar en ætla megi að umhverfisáhrif slíkrar efnistöku yrðu umtalsverð. Þá útvegar Björgun ehf. Sementsverksmiðjunni á Akranesi hráefni til starfsemi sinnar með uppdælingu skeljasands úr Faxaflóa. Hráefnis til þeirrar framleiðslu verður ekki aflað með öðrum hætti svo vitað sé. Starfsemi Sementsverksmiðjunnar myndir því einnig stöðvast og óvíst hvort verksmiðjan myndi opna aftur, en hjá fyrirtækinu starfa um 50 manns. Ekki sé sjálfgefið að hægt yrði að afla þess sements sem sementsverksmiðjan framleiðir með innflutningi. Áhrifin myndu ennfreður ná til verktakafyrirtækja landsins. Loks er Björgun ehf. mikilvægur birgir Malbikunarstöðvarinnar Höfða og selur auk þess efni til Malbikunarstöðvarinnar Hlaðbær Colas. Af þessu má ljóst vera að stöðvun á efnistöku Björgunar ehf. myndi hafa víðtækar afleiðingar, ekki aðeins fyrir félagið sjálft, heldur einnig viðskiptamenn þess sem og fleiri aðila og líkur á að áhrifanna færi að gæta mjög fljótlega.

Í ljósi alls þessa, að teknu tilliti til meðalhófsreglu, og þeirrar staðreyndar að fyrirhuguð efnistaka mun eingöngu fara fram í eldri námum sem Björgun ehf. hefur nýtt á grundvelli eldra leyfa telur ráðuneytið sér fært að framlengja takmarkaða heimild Björgunar ehf. til hagnýtingar jarðefna á hafsbotni í Kollafirði, Hvalfirði og umhverfis Syðra Hraun í Faxaflóa, að undanskildum eftirfarandi skilgreindum námasvæðum: Kjalarnesi, Helguskeri, Kollafjarðarnámu, Álfsnesi, Þerney, Leiruvogi, Hólmanámu, Geldinganesi, Gufunesi, Laugarnesi, Eyri, Maríuhöfn og Hálsnesi, Hrafneyri, Ólastað og Hafnarfirði 1-3. Efnistöku skal haldið eins langt frá landi og kostur er og ekki nær landi en 500 metrum frá stórstraumsfjöruborði á eftirfarandi námasvæðum: Saltvík, Brekkuboða, Laufagrunni, Kiðafelli og Kiðafellstungu. Þar sem ekki liggur fyrir álit Skipulagsstofnunar í mati á umhverfisáhrifum efnistöku á ofangreindum svæðum takmarkast efnistaka úr hverri námu við þau mörk sem sett eru í lögum um mat á umhverfisáhrifum um matsskyldu slíkra framkvæmda.

Björgun ehf. ber að á gildistíma heimildarinnar að fylgja þeim mótvægisáðgerðum, vöktunar- og viðbragðsreglum sem kynntar hafa verið í mati á umhverfisáhrifum. Orkustofnun sem eftirlitsaðili með framkvæmd leyfis þessa skal hvenær sem er heimilt að stöðva nýtingu á námum komi fram

grunsemdir um að vinnslan valdi umhverfisskaða. Skal í slíkum tilfellum fara fram athugun á því hvort grunsemdirnar eigi við rök að styðjast. Björgun ehf. skal mánaðarlega senda Orkustofnun skýrslu um efnistöku á grundvelli heimildar þessarar þar sem fram koma upplýsingar um magn og efnistökusvæði. Heimildin skal gilda til 1. mars 2009, en þó aldrei lengur en tveimur mánuðum eftir að fyrir liggur endanlegt álit Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum einstakra svæða, enda sé mati á umhverfisáhrifum framkvæmda hraðað svo sem kostur er.

Fyrir hönd ráðherra

Kristján Skarphéðinsson

Guðjón Axel Guðjónsson